

Världshaven hotas av ett flytande plastinferno.

FOTO: PRESSENS BILD

Den onda plasten

Runtom i världen förbjuds plastpåsar. Det sätter fokus på ett av de största miljöhoten – den farliga, icke-nedbrytbara plasten. Potentialen för miljöförbättringar är stora.

DN.

2008.07.24

OBEROENDE LIBERAL

PLASTPÅSARNA är under attack. Nu även i Los Angeles, där påsar av plast ska var borta från butikerna från och med den 1 juli 2010. Tidigare har San Francisco förbjudit plastpåsar på stormarknader.

Insikterna om plastens skadeverkningar har även nått till Kina där tunna plastpåsar inte längre är tillåtna i affärerna. Fler har tagit steget bort från plastpåsen och fler är på gång.

Det går att anklaga påsforbuden för att bara vara symbolpolitik. Ett förbud ger stor uppmärksamhet och miljömässiga pluspoäng i opinionen, men träffar kanske inte alltid helt rätt. Och det kan hindra att man ser helheten. Dessutom är inte förbud alltid den effektivaste vägen, det kan vara smartare att gå via prismekanismen. Ju högre pris – där de fulla miljökostnaderna återspeglas – normalt sett desto lägre efterfrågan. I fallet med plasten höjer högre oljepris produktionskostnaderna och kan hjälpa till.

DET GÅR OCKSÅ att hoppas på att symbolpolitiken banar väg för ett allmänt skarpare miljöarbete – i detta fall till att åtgärderna

för att hindra plastens skadeverkningar skärps generellt.

För plasten är ett genuint och alarmerande miljöhot. Varje år producerar världen enorma mängder plast. Bara en mindre del energiutvinns eller materialåtervinns globalt sett. En stor del hamnar i naturen, där plasten blir kvar för mycket lång tid. För på plasten fungerar inte normal biologisk nedbrytning.

Världshaven är i dag fulla av plast. Tidigare är var uppmärksamheten stor kring de gigantiska sopberg som driver omkring i Stilla havet. Plasten utgör enligt vissa rapporter 90 procent av havssoporna.

VIDDEN AV ELÄNDET är inte synligt för blotta ögat ens under havsytan. När plasten sönderdelas blir den till små partiklar och plastfragment som stannar kvar i havet. I de flytande sopkontinenterna i Stilla havet kan mängden plastpartiklar överträffa mängden plankton flera gånger om.

Plastsoporna slår hårt mot det marina livet. Enligt en FN-rapport dör över en miljon sjöfåglar och 100 000 däggdjur årligen på grund av plasten. Men även människor drabbas. Fiskarna får i sig plastpartiklarna och plastgifterna vandrar i vidare i näringskedjan, gifter som kan ge genetiska skador.

Tillbaka till plastpåsarna. Det är naturligtvis bra om konsumtionen av plastpåsar minskar. Men som alltid gäller det att räkna på alternativten och se hela miljöeffekten. Papperspåsar är biologiskt nedbrytbara, men mer skrymmande och kräver ett större transportarbete som har negativ klimatpåverkan. Det bör tas med i kalkylen.

Samtidigt utvecklas miljötekniken hela tiden. Nya "gröna" plastpåsar är på väg, där basen är förnyelsebara material som cellulosa eller sockerrör. De kan återvinnas eller eldas upp och ge energi. Det förbättrar kalkylen för plastpåsarna.

DET GÄLLER ATT SE helheten. Därför måste strategin vara att bekämpa miljöboven plast över hela linjen. Mycket finns att vinna genom att minska förpackningsseriet. Varje år säljs till exempel en miljard förpackningar i svenska mataffärer. Inslaget av plast är betydande inom stora delar av handeln. Skrymmande förpackningar skapar i sin tur onödigt omfattande transporter.

På många andra områden har miljöarbetet kommit längre. Potentialen är stor för att ta hem vinster även här. Världen har tidigare lyckats sätta stopp för farliga utsläpp, som av freoner. Det måste även kunna gå att hantera de farliga plasterna. Det är redan illa nog med de skrämmande gigantiska plastvirvlarna i Stilla havet.

DN